TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 14/2009 vp

Hallituksen esitys eräiden tehtävien siirtämistä Maahanmuuttovirastoon koskevaksi lainsäädännöksi

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä kesäkuuta 2009 lähettäessään hallituksen esityksen eräiden tehtävien siirtämistä Maahanmuuttovirastoon koskevaksi lainsäädännöksi (HE 78/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Tiina Sinkkanen, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Mikko Kuoppala, työ- ja elinkeinoministeriö
- kehittämispäällikkö Jorma Kuuluvainen, Maahanmuuttovirasto
- erikoissuunnittelija Minna Mattila, Uudenmaan TE-keskus
- ylitarkastaja Päivi Keskitalo, Vähemmistövaltuutetun toimisto
- johtava lakimies Marjaana Laine, Pakolaisneuvonta ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Helsingin kaupungin Metsälän vastaanottokeskus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi Maahanmuuttovirastosta annettua lakia, maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettua lakia sekä säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annettua lakia.

Maahanmuuttovirastolle ehdotetaan annettavaksi toimivalta turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, ulkomaalaisten säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksesta. Samalla ehdotetaan siirrettäväksi sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolta turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjausta ja suunnittelua hoitava virkasuhteinen henkilöstö virkoineen Maahanmuuttovirastoon.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan ensi tilassa ja viimeistään samaan aikaan kuin halli-

tuksen esityksessä HE 59/2009 vp esitetyt lainmuutokset.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksen ja suunnittelun, säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksen ja valvonnan sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksen siirtämistä Maahanmuuttovirastolle. Tehtävät kuuluvat nykyisten säännösten mukaan sisäasiainministeriölle ja TE-keskuksille. Esitys liittyy vuoden 2008 alusta voimaantulleeseen maahanmuuttohallinnon uudistukseen.

Maahanmuuttohallintoa uudistettiin vuonna 2008 siirtämällä työministeriön politiikkaosaston maahanmuuttopolitiikan tiimin ja toimeenpano-osaston maahanmuutto- ja työlupa-asioiden tiimin tehtävät sisäasiainministeriölle. Työ- ja elinkeinoministeriön aluehallintoviranomaisena toimivien työ- ja elinkeinokeskusten maahanmuuttoon liittyvät tehtävät ja toimivalta pysyivät uudistuksessa ennallaan.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaan valtionhallintoa uudistetaan siten, että ministeriötehtävät ja keskusvirastotehtävät erotetaan toisistaan mm. siirtämällä alue- ja paikallishallintoon muita kuin valtakunnallisia kehittämistoimenpiteitä sekä ministeriöiden toimeenpanotehtäviä. Keskusvirastot vastaavat operatiivisen toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, ja ministeriöt keskittyvät poliittisen päätöksenteon ja alaisen hallinnon ohjaamiseen.

Maahanmuuttohallinnon operatiivisen toiminnan ohjaus ja suunnittelu kuuluu sisäasiainministeriölle ja TE-keskuksille. Esityksen mukaan hallitusohjelman kirjauksen mukainen hallinnon uudistus toteutetaan maahanmuuttohallinnossa tekemällä Maahanmuuttovirastosta maahanmuuton keskeisiä osa-alueita hallinnoiva keskusvirasto. Maahanmuuttovirastolle keskitetään vastuu muun muassa turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanoton koordinoinnista ja säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Tavoitteena on tuottaa tehokkaat ja laadukkaat sekä yhdenmukaiset vastaanottopalvelut ja turvata turvapaikanhakijoiden yhdenvertainen kohtelu koko maassa. Valiokunta pitää ehdotettua maahanmuuttohallinnon uudistamista tarpeellisena ja tärkeänä ja puoltaa tehtävien siirtämistä sisäasiainministeriöltä ja TE-keskuksilta Maahanmuuttovirastolle.

Esityksessä ehdotetaan, että vastuu alueellisen kotouttamistyön suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta säilyy TE-keskuksissa. Aluehallinnon uudistamisen yhteydessä on sovittu, että kuuteen perustettavaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen muodostetaan maahanmuuttoyksiköt. Niiden tehtäviin kuuluvat maahanmuuton, kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvät toimeenpano- ja ohjaustehtävät. Maahanmuuttajien kotouttamisessa keskeinen merkitys on työmarkkinoilla tarvittavien valmiuksien luomisessa ja työpaikoilla saatavalla kokemuksella ja kontakteilla. Tässä työssä TE-keskukset ja TE-toimistot ovat keskeisiä toimijoita. Valiokunta pitää hyvänä, että paikallistasolle painottuvan kotouttamistehtävän ohjaaminen säilyy uudistuksen jälkeenkin aluehallinnon vastuulla.

Valiokunta katsoo, että maahanmuuttohallinnon keskittäminen yhden keskusviraston alaisuuteen yhdenmukaistaa ja tehostaa Maahanmuuttoviraston toimintaa ja maahanmuuttoon liittyvien tehtävien hoitamista. Kansainvälistä suojelua koskevan päätöksenteon, turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja säilöönottoyksikön toimiminen saman viraston alaisuudessa asettaa kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan erityisiä vaatimuksia toiminnan luottamuksellisuudelle ja ulkomaalaisten oikeusturvan toteutumiselle. Valiokunta korostaa, että hallinnon uudis-

tuksessa on varmistettava, että turvapaikanhakijoiden oikeusturvan toteutuminen ei vaarannu.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Maahanmuuttovirastolle varataan uusien tehtävien hoitamista varten riittävät resurssit. Esityksessä ehdotetaan, että Maahanmuuttovirastoon siirretään sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolta 2 virkaa viranhaltijoineen ja TE-keskusten virkakokonaisuudesta 2 henkilötyövuotta. Valiokunta pitää Maahanmuuttovirastolle esitettyjä henkilöstöresursseja vähäisinä, kun otetaan huomioon Maahanmuuttovirastolle siirrettävien tehtävien laajuus ja turvapaikan hakijoiden määrässä viime vuosina tapahtunut voimakas kasvu. Valiokunta kiinnittää huomiota myös TE-keskusten henkilöstöresurssien riittävyyteen ja korostaa, että myös TE-keskuksille tulee varata riittävät resurssit maahanmuuton, kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvien toimeenpano- ja ohjaustehtävien hoitamiseen.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Arto Satonen /kok
vpj. Jukka Gustafsson /sd
jäs. Anna-Maja Henriksson /r
Arja Karhuvaara /kok
Johanna Karimäki /vihr
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vas
Esa Lahtela /sd
Jari Larikka /kok
Markus Mustajärvi /vas
Paula Sihto /kesk
Katja Taimela /sd
Jyrki Yrttiaho /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

neuvotteleva virkamies Marjaana Kinnunen.